

Vidas Rudokas

Advokatų kontora Šarka, Sabaliauskas, Jankauskas

**Viešas interesas ir jo gynimas
vykdant darnią plėtrą**

Vilnius, 2007 m. spalio 25 d.

SARKA, SABALIAUSKAS, JANKAUSKAS

Dažniausiai kylantys klausimai

1. Kas yra viešasis interesas?
2. Kur baigiasi privatus interesas ar atskirų visuomenės grupių interesas ir prasideda viešasis interesas, koks viešojo intereso santykis su valdžios institucijų funkcijomis?
4. Kaip viešasis interesas reglamentuojamas Lietuvoje?
5. Kokie gali būti viešojo intereso gynimo modeliai?
6. Kaip užtikrinti viešojo intereso gynimą ir užkirsti kelią asmenims piktnaudžiauti suteiktomis teisėmis?

Viešojo intereso apibrėžimas

1. Viešuoju interesu laikytinas ne bet koks teisėtas asmens ar grupės asmenų interesas, o tik toks, kuris atspindi ir išreiškia pamatines visuomenės vertybes, kurias įtvirtina, saugo ir gina Konstitucija; tai inter alia visuomenės atvirumas ir darna, teisingumas, asmens teisės ir laisvės, teisės viešpatavimas ir kt.

(Lietuvos Respublikos Konstitucinio teismo 2006 m. rugsėjo 21 d. nutarimas)

2. Pagal Konstituciją natūrali gamtinė aplinka, gyvūnija ir augalija, atskiri gamtos objektai, taip pat ypač vertingos vietovės yra visuotinę reikšmę turinčios nacionalinės vertybės; užtikrinti jų apsaugą bei gamtos išteklių racionalų naudojimą ir gausinimą - tai viešasis interesas, kurį garantuoti yra valstybės konstitucinė priedermė (Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2005 m. gegužės 13 d. nutarimas)

3. Viešasis interesas - tai, kas objektyviai yra vertinga, reikšminga ir naudinga visuomenei (Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2007 m. sausio 19 d. nutartis, administracinėje bylos Nr. A(3)-64-07)

4. Viešojo intereso pažeidimas – konkrečios visuomenės teisės pažeidimas (Lietuvos Respublikos Konstitucinio teismo 2003 m. kovo 4 d. nutarimas)

Viešojo intereso santykis su privačiu interesu

1. Nei privatus nei viešasis interesas nėra absoliutus
2. Įgyvendindamas savo teises ir naudodamasis savo laisvėmis, žmogus privalo laikytis Lietuvos Respublikos Konstitucijos ir įstatymų, nevaržyti kitų žmonių teisių ir laisvių (Lietuvos Respublikos Konstitucijos 28 str.)
3. Bendruoju atveju viešajam interesui suteikiamas prioritetas prieš privatų interesą (pvz.: paėmimo visuomenės poreikiams institutas)

SARKA, SABALIAUSKAS, JANKAUSKAS

Viešojo intereso santykis su atskirų visuomenės grupių interesais

Visuomenė yra sudaryta iš atskirų grupių, kurių interesai neretai prieštarauja vienas kitam

SARKA, SABALIAUSKAS, JANKAUSKAS

Valstybės ir savivaldybės institucijos ir viešas interesas

Viešą interesą atstovauja valdžios institucijos, kurių sprendimai idealiu atveju turi būti grindžiami objektyviais visuomenės poreikiais.

Valdžios institucijų sprendimai, pažeidžiantys viešą interesą, gali būti teismine tvarka panaikinti bei iš valstybės ar savivaldybės biudžeto priteisiama patirta žala, dėl ko negalima patenkinti tam tikrų visuomenės poreikių, todėl neretai viešasis interesas – atsisakyti ginti viešą interesą!

Viešojo intereso reglamentavimas Lietuvoje

1. Orhuso konvencija dėl teisės gauti informaciją, visuomenės dalyvavimo priimanant sprendimus ir teisės kreiptis į teismus aplinkosaugos klausimais
2. Teritorijų planavimo įstatymas, Statybos įstatymas, kiti įstatymai ir poįstatyminiai teisės aktai
3. Civilinio proceso kodeksas, Prokuratūros, Savivaldybių administracinės priežiūros įstatymai
3. Teisės aktų projektai. Įstatymų leidėjas gali nustatyti viešojo intereso ribas (Lietuvos Respublikos Konstitucinio teismo 2006 m. rugsėjo 21 d. nutarimas)
4. Teismų praktika

Viešojo intereso gynimo modeliai pagal subjektus

1. Prokuroras

2. Grupės ieškinys

3. Specialios priežiūros institucijos (ombudsmenai, aplinkosaugos institucijos)

4. Visuomeninės organizacijos

SARKA, SABALIAUSKAS, JANKAUSKAS

Kaip užtikrinti efektyvų viešojo intereso gynimą ir užkirsti kelią asmenims piktnaudžiauti jiems suteiktomis teisėmis

1. Viešąjį interesą apibrėžiant įstatymuose
2. Plačiau įtraukiant visuomenę į sprendimų priėmimą ir ribojant galimybes kreiptis dėl jau priimtų sprendimų panaikinimo
3. Subjektų teises sieti su pareigomis ir atsakomybe ginant viešą interesą
4. Taikant reikalavimo ar ieškinio užtikrinimo priemones (pvz.: stabdant statybas) būtina taikyti galimų nuostolių užtikrinimą (pvz.: pareiškėjui sumokant galimų statytojo nuostolių dydžio sumą į depozitinę sąskaitą)
5. Jei dėl skundo ar ieškinio patenkinimo valstybė ar savivaldybė gali patirti didesnę žalą nei žala, padaryta visuomenės interesams, viešojo intereso gynimui turėtų būti taikomos kompensacinės priemonės nenaikinant valstybės ar savivaldybės sprendimų

Advokatų kontora
Šarka, Sabaliauskas, Jankauskas
Teatro g. 9A-11,
LT-03107 Vilnius
Tel. (8 5) 279 14 88
Faks. (8 5) 279 12 97
El. paštas: vilnius@ssj.lt
www.ssj.lt

SARKA, SABALIAUSKAS, JANKAUSKAS